

KOVÁCS ISTVÁN

*Aki a mennyországot festi**Somogyi Győző mesternek*

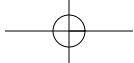
*Nem a bűvészkártyával ügyeskedők,
nem a sorsot kihívó kártyavetők,
nem a politika hamiskártyásai mondják,
hanem a kevés igazak,
hogy a huszonegyedik csak a szépség százada lebet.
Képeiddel
már most az.*

*Az évezredek határáról nézve
valóban oly fátyolosan aranyló a mennyország,
amilyennek a Badacsony körüli végtelent látod
a Szigligeti-öböl kocsmáros-bőrköténye fölött?
S a kapuja,
akár a kővágóörsi házé?
Égboltívére fölvakoltad-e
az alapítás évét:
az időtlenséget?*

*A felhők hóbuckái közt,
nézd,
ott bukdácsolnak
az elfelejtett katonák,
akiket te mentettél meg a haláltól.*

A más, a mások megmentése az ember legmagasabb rendű lelki, szellemi képessége. A megmentés képessége, mivel emberi tulajdonságjegy, csak érintőlegesen metsz bele a megváltás fogalmába, amely Isten adottsága.

A művész lelki közelségbe kerül Istennel. A műalkotás teremtés. A művész, Somogyi Győző, akinek a fentebb idézett verset ajánlottam, a felejtéstől, a feledéstől menti meg az általa megörökített neves és névtelen hősokeket, legyenek azok hadvezérek vagy közkatonák, fejedelmek vagy királyok, szentek és boldogok. Az utóbbiakat említve tudnunk kell, hogy – mint ezt Kinga szentté avatásakor II. János Pál is kiemelte – dinasztikaként az Árpád-ház adta a legtöbb boldogot és szentet az egyetemes történelemnek és a katolikus egyháznak. Somogyi Győző a felejtéstől menti meg az egykor volt embert, de műveivel persze első-

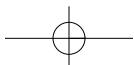
sorban a magyar népet akarja megmenteni, mert – mint hiszi – eltűnésével, ön-feladásával szegényebb lenne Isten eredendően gazdag világa. Ezért akarja szolgálni népét, nemcsak az időtlenségnek szánt műalkotásokkal, hanem mindennapi munkájával, életével is. Ezért szervez hagyományörző végvári huszárcsapatot, ezért tart lovat, rackajuhot, s évtizedekkel ezelőtt ezért kezdett neki társával, Dalmával a kolhozosítással halálra ítélt falu életre keltésének.

A felejtés nem a megbocsátáshoz vezető sima vagy göröngyös út. A felejtés: az emlékezésről, az emlékezetről való kényelmesen trehány vagy brutálisan kikényszerített lemondás – észrevétlen narkotikum, apránkénti halál. A felejtés az idők kezdetén földindulást kiváltó eredendő bűn utórezgése. 1956 leverte forradalmát illetően például fel-felerősödve napjainkig tart és tartani is fog, ki tudja, meddig. A felejtés bűnéért ma már minden nap, minden órában, minden percben nagy árat fizetünk, nem csupán erkölcsi értelemben, hanem anyagilag érzékelhetően is. És lehet, hogy csak az utóbbi által okozott sokk tud észhez téríteni. Pedig lehetőségünk van a felejtés ellen tenni; lehetőségünk van ugyanis nem felejteni. Erre is bizonyíték Somogyi Győző mindennapi élete és művészete.

Somogyi Győző a felejtés bűne ellen, az egyéni hatalomvágyakat fel-fellobbantó kollektív földi tenyésztés, a halál ellen fest, rajzol, készít metszeteket, szitanyomatokat. Pontos, mint Vermeer e tekintetben utolérhetetlennek tartott festménye, ahol a levelet olvasó ismeretlen hölgy lelke tükröződik az ólomüveg ablakkeretben. Somogyi Győző pontos az esemény megjelenítésében, a történelmi háttér fölvezetésében, az ismert hősök arcvonásainak visszaadásában, s pontos a viselet, felszerelés, fegyverzet részleteinek megfestésében is. A pontosság ebben az értelemben a megjelenített igazság bearanyozatlan kerete.

A pontosság mellett a szépség Somogyi Győző művészetének meghatározó jegy. A szépség a legátholthatatlanabb sötétségben is az erkölcsi tartás negyven napon túl tartó fényzőne. Ilyen értelemben szépek Somogyi Győző metszetei, szitanyomatai is, amelyek – mondhatni – kortársainkat és sorstársainkat, testvéreinket, szüleinket, nagyszüleinket mutatják be. Az önmagát a minden átélte gyötrellem, szenvedés ellenére is megőrző embert, aki úgy válik mások számára követendő példává, esetenként köznapi szentté, hogy ennek nincs tudatában. Képein legéppisztolyozott és felakasztott parasztok – a történelmi kiszolgáltatottság vértanúi. Képein hős öregasszonyok, akik hétköznapi elcsoszognak a hajnali misére, hogy ne kongjon a teremtett ember ürességétől a templom. Ott van képen 1956 őszének proletárhőse, aki a háztetőn kapaszkodva benzines palackot dob a Budapestre becsörtető szovjet tankokra, amelyek rabszolgává akarják ismét félemlíteni a megalázottságból öntudatra ébredt népet.

Isten jelenlétének mindenki által érzékelhető és valóságosan is létező tere a természet, a természeti környezet, amelyet tönkretethet, elpusztíthat, de műalkotásként építhet is a lelkileg, szellemileg odaadó ember. Az érintetlen, a teremtéssel összhangban formált természet egy-egy egészként megjelenített darabkáját festve Somogyi Győző mintha a mennyországról készítené közelképeket, ábrázol-

ja bár a horvátországi Rab szigetének csipkés pártázatú templomát, a tenyérként kinyíló Káli-medence életvonalait, a Csontváry Kosztká Tivadar fehér háromszögekre tépett látomásaival telehintett Balatont vagy a határok között maradt várak talán legszebbikét, Boldogkővárádát.

Úgy vélem, úgy érzem, a felejtés az Istentől való végérvényes eltávolodás lehetősége. A felejtés elleni küzdelem a földi élet vállalása, és – úgy, ahogy Somogyi Győző művei ajánlják – az Istenhez való közeledés bizonyossága.

Elhangzott a 2008. évi Szervátiusz Jenő-díj átadásakor.